

УДК 316/159.942

DOI: 10.31548/hspedagog2021.01.048

ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИЧНИХ АСОЦІАТИВНИХ КАРТ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ СТОСУНКІВ ВЛАСНОСТІ

ГУБЕЛАДЗЕ І. Г., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії психології мас та спільнот

Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

E-mail: irynagubeladze@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-8023-6408

Анотація. У статті представлено розуміння стосунків власності, що вибудовуються через потребу у власності та проживання почуття власності. Стосунки власності представлено як широкий спектр взаємодії щодо власності, що в своїй основі має три взаємопов'язані елементи: власник, об'єкт власності та інші особи (потенційні власники або ті, що мають визнати легітимність психологічного володіння). Стосунки власності, як і саме почуття власності, з одного боку часто є неусвідомлюваним, фоновим, а з другого – неоднозначне ставлення з боку суспільства, що спонукає людей приховувати свої переживання щодо власності. Тому для роботи з такими запитами найкраще використовувати, особливо на початкових етапах, проєктивні методи, зокрема і метафоричні асоціативні карти. **Метою статті** є обґрунтування практичних технік і засобів роботи психолога зі стосунками власності, ставлення до власності та проживанням почуття власності за допомогою метафоричних асоціативних карт як інструменту діагностики та корекції поведінки і переживань клієнта щодо стосунків власності. **Методи.** Для досягнення мети дослідження використано методи аналізу, синтезу та порівняння, застосовані до розуміння загального алгоритму роботи з темою власності та цілому принципів і технік роботи з МАК, а також описовий метод. Основними запитами, причиною яких можуть бути стосунки власності є ревності, заздрість, патологічне накопичення, марнотратство, надмірна заощадливість, жадібність, переживання щодо втрати власності, невміння бути власником, безвідповідальність тощо. Обґрунтовано можливість використання метафоричних асоціативних карт як проєктивного методу для діагностичної та корекційно-терапевтичної роботи психолога зі стосунками власності. Показано переваги метафоричних асоціативних карт для роботи з таким типом запитів. Описано основні алгоритми опрацювання запиту, а також представлені техніки «Стосунки із об'єктом власності», «Власність і батьківські настанови». Показано, що проєктивні методи є ефективним інструментом в роботі психолога і психотерапевта з таким часто неусвідомлюваними запитами, як власність і прагнення володіння.

Ключові слова: ставлення до власності, почуття власності, метафоричні асоціативні карти, проєктивний метод, рефлексія

Актуальність. Незадоволена потреба у власності або навпаки надмірно розвинене і актуалізоване почуття власності може викликати негативні почуття, переживання, страхи, тривогу, фрустрацію тощо. Для відпрацювання даних негативних емоцій важливо усвідомлювати свої

стосунки з конкретними об'єктом власності.

Одним з дієвих інструментів роботи з неусвідомлюваними чи важко рефлексованими переживаннями є метафоричні асоціативні карти, які можуть виконувати як діагностичну, так і корекційно-терапевтичну функцію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання власності в науковій психологічній літературі розглядається з різних позицій: потреба у власності, ставлення до власності, стосунки із власністю [1; 5; 10; 15; 17]. Психотерапевти відзначають, що окремою низкою звернень клієнтів є запити, пов'язані із психологією володіння і так званими стосунками власності. Наприклад, ревності, заздрість, патологічне накопичення, марнотратство, надмірна заощадливість, жадібність, переживання щодо втрати власності, невміння бути власником, безвідповідальність тощо. Часто стосунки з власністю, що були сформовані ще в дитинстві, несуть неусвідомлювані настанови і патерни поведінки. Екзистенційні психологи наголошують на важливості власності в усвідомленні власних меж, свободи і відповідальності [15].

Разом з тим проблема психологічної та психотерапевтичної допомоги у роботі зі стосунками власності майже не вивчена на теоретичному рівні і відповідно критично бракує і практичних методів роботи. Потребує детального опрацювання і розробки практичні техніки роботи зі стосунками власності, з почуттям власності та ставленням до неї. Одним з таких способів, що активно використовується практиками, є робота з метафоричними асоціативними картами як проективним методом роботи з різними типами запитів. У свою чергу науковці детально обґрунтовують механіку і принципи роботи з МАК, пропонують різного роду техніки з використанням різних колод [2; 6; 8; 14; 16; 18]. Однак не зважаючи на широке поширення запитів щодо стосунків власності, власник – об'єкт власності – інша особа (Рис. 1).

бракує таких практичних напрацювань саме в цьому напрямі.

Отже, **метою** статті є обґрунтування практичних технік і роботи зі стосунками власності, ставлення до власності та проживання почуття власності за допомогою метафоричних асоціативних карт як інструменту діагностики та корекції поведінки і переживань клієнта щодо стосунків власності.

Методологія та методи. Для досягнення мети дослідження використано методи аналізу, синтезу та порівняння, застосовані до розуміння загального алгоритму роботи з темою власності та в цілому принципів і технік роботи з МАК, а також описовий метод. Було проаналізовано практичні розробки у сфері використання метафоричних асоціативних карт та виокремлено і описано специфіку роботи із запитом, що стосується почуття і відносин власності.

Результати. Стосунки власності ми розуміємо як широкий спектр взаємодії щодо чи навколо власності. Зокрема йдеться про стосунки суб'єкта власності щодо самого об'єкта (патологічно нестримне бажання володіти чимось, надмірний контроль, страх втратити, жадібність тощо), щодо іншої особи на предмет володіння (легітимність визнання іншими права суб'єкта власності на психологічне володіння об'єктом власності, довіра/недовіра, заздрість тощо) та щодо самого себе як власника (невпевненість у собі, безвідповідальність, паталогічна заощадливість тощо).

Стосунки власності можна вивчати і опрацьовувати за відповідним трикутником у триаді:

Рис. 1. Модель побудови взаємодії у стосунках власності

Стосунки власності, як і саме почуття власності, часто є неусвідомлюваним, фоновим. Більше того люди прагнуть приховати свої переживання щодо мотивації володіння якимось об'єктом власності, оскільки в суспільстві функціонує дві полярні позиції. З одного боку прагнення, суспільна підтримка та соціальна бажаність заможного життя у достатку, що має давати свободу і впевненість, а з другого – порікання і засудження осіб, які мають власність, особливо в суб'єктивно надмірних проявах. Тож виникає, з одного боку, сильне прагнення володіння, а з іншого боку, часто неусвідомлюване побоювання щодо прояву своїх прагнень і намірів, щодо можливої відповідальності і ризиків. На цьому ґрунті може виникати певна внутрішня неузгодженість і конфлікт.

Насправді варіантів запитів у цьому напрямі може бути дуже багато. Враховуючи, що почуття власності може поширюватися на різні об'єкти власності, як матеріальні, так і нематеріальні, і навіть абстрактні, питання її сфери не зводиться виключно до економічно-фінансових аспектів. Більш детально ми наводимо пояснення сфер реалізації почуття власності і відповідних соціальних практик володіння у своїй роботі,

зокрема детально розглядаючи відповідні соціальні практики у таких сферах: фінансова сфера, територія, матеріальні речі, соціальні контакти, інформаційний простір, тіло, часовий режим, життя в організації, цінності, ідеї, думки, громадянська сфера [3]. Прикладами таких запитів можуть бути опрацювання нестримного шопоголізму і надмірної витратливості або навпаки надмірної заощадливості, невизнання іншими легітимності права особи на володіння чимось, паталогічні ревності, тривалі негативні та навіть депресивні стани щодо неможливості володіти чимось, переживання щодо втрати об'єкту власності, деструктивні власницькі патерни, які передалися від старшого покоління тощо. Цей перелік впливає на якість життя і стосунки з іншими.

На практиці часто буває, що клієнт не звертається із прямим запитом на стосунки володіння, проте в ході роботи виходимо саме на розуміння, що проблема корениться саме у стосунках власності.

Оскільки стосунки власності часто є малоусвідомлюваними, фоновими, не структурованими, що потребує зфокусованого розгляду, підняття з глибин неусвідомлюваних дій і переживань, на допомогу психологу чи психотерапевту можуть

прийти проєктивні техніки роботи, у тому числі і метафоричні асоціативні картки та нарративний метод, які використовуються спільно. Зокрема, у цій статті ми говоритимемо про можливість використання метафоричних асоціативних карт для опрацювання запитів на стосунки власності.

Асоціативно-метафоричні картки – це інноваційний інструмент, який базується на «класичних» психологічних явищах, зокрема синхроністичності, тобто контакту індивідуального Его з колективним несвідомим, що було детально описано у роботі К. Юнга [11]. Знання механізмів роботи методу підвищує ефективність його використання, дає змогу виявити слабкі місця та здійснити необхідні модифікації.

За допомогою зображень, образів можна актуалізувати асоціації людини з тим чи іншим предметом, стосунками, ситуацією. Можна проаналізувати актуальний стан проблеми, досвід і потреби клієнта, виявити основні внутрішні страхи та бажання, внутрішні конфлікти, поведінкові стратегії та життєві цілі. За допомогою карт клієнт може проаналізувати особисте значення минулого досвіду та побачити, окреслити, прояснити як внутрішні, такі зовнішні ресурси. Фішер Є. розглядає дві основні стратегії міркувань і взаємодії з концептуальними метафорами: випадки ментальних метафор та інтроспекція [12; 13].

Ефективність і дієвість роботи з метафоричними асоціативними картами досягається завдяки **психологічним механізмам** проєкції, ідентифікації з героєм чи образом на карті, асоціації, а також метафоричності образів та їхньої архетипичності [6, с. 208].

Робота з картками вимагає поваги до конфіденційності, цілісності, індивідуальності, кмітливості та фантазії клієнтів або підпорядкованих

осіб, а це означає, що не повинно бути перебивання клієнта в його міркуваннях, виправлення чи переосмислення, перекручування відповіді клієнта [2; 6; 16].

За допомогою МАК можна працювати з: усвідомленням причин браку об'єкту власності чи надмірної потреби володіння; страхами, що пов'язані з браком об'єкту власності чи можливістю його втратити; деструктивними родовими поставами і сценаріями щодо володіння; розвитком конструктивного мислення власника; посиленням внутрішньої впевненості і балансу у різних сферах життя; глибинними, неусвідомлюваними причинами, яка заважає отримати об'єкт власності; можливими трансформаціями з появою чи втратою об'єкту власності тощо.

Використання МАК у роботі дозволяє перевести клієнта від нечітких, розмитих, неструктурованих, слабковербалізованих переживань до чіткого, більш глибокого проживання почуттів, як негативних, так і позитивних. Їх усвідомлення, розуміння стає чіткішим і виразнішим. Образи апелюють безпосередньо до почуттів та інтуїції, і у такий спосіб здатні обходити бар'єр раціональності чи так званий «інтелектуальний фільтр» [2; 16].

Метафоричні карти як проєктивний стимульний матеріал можуть застосовуватися в дуже різних спектрах роботи: в груповій і індивідуальній, з дорослими і дітьми. Вони ефективно використовуються в роботі з сім'єю, в психодрамі, гештальттерапії, арт-терапії, транзактном аналізі, психосинтезі, екзистенційній та когнітивно-поведінковій терапії.

Кarti дають змогу отримати доступ до цілісної картини «Я» клієнта, його уявлення про себе як власника, його особистісного міфу про світ, його цінність, про себе в ньому, а також про суб'єктивний образ опрацьовуваної

ситуації. Вони допомагають доволі швидко та глибоко прояснити і усвідомити актуальні переживання і потреб клієнта, його незавершені внутрішні процеси. Асоціативні карти надають нам можливість побачити наочну картину будь-яких міжособистісних відносин, в том числі і стосунків власності або відносин людини з будь-якими ідеями і образами з його зовнішньої або внутрішньої реальності. Їх великою перевагою є можливість не лише діагностувати та аналізувати проблемну ситуацію, а й конструювати перспективні шляхи розв'язання проблеми і шукати унікальні рішення виходу з ситуації, а також моделювати перспективи майбутнього розгортання подій.

Завдяки механізму проєкції, який є ключовим у роботі з МАК, можливо виявити особистісні риси клієнта, які можуть бути недоступні через безпосереднє спостереження. Важливим є не саме зображення, яке закладене автором колоди, а асоціації та інтерпретації, які виникають у кожного клієнта до того чи іншого зображення залежно від запиту і ситуації, в якій це обговорюється. Різні люди бачать абсолютно різне на одному і тому самому зображенні, приписуючи абсолютно різні якості, властивості, прагнення, бажання, мотиви вчинків (часто протилежні) дійовим особам сюжету. Тобто у відповідь на стимул кожен клієнт представляє свій внутрішній зміст фактичних переживань. Більше того, навіть та сама людина, у різні періоди свого життя, на різні запити на одному й тому самому зображенні бачитиме щось інше, її інтерпретації відрізнятимуться. З цієї точки зору, можливості колоди асоціативних карт невичерпні, а кількість поєднань предметів для психологічного вивчення нескінченна.

Важливу роль у роботі інструменту також відіграє відчуття безпеки, яке досягається за рахунок

дисоціації, тобто сприйняття людиною процесів, подій, переживань як таких, що відбуваються з нею, а з кимось іншим. Така «роз'єднана» позиція захищає від надмірних, нестерпних емоцій та переживань, і дозволяє уникнути травматизації чи ретравматизації та разом з тим стимулює активний пошук і саморозкриття.

Серед основних переваг МАК Шебанова В. виокремлює: створення безпечного, довірчого та комфортного середовища для саморозкриття, та самопізнання; зниження захисних бар'єрів психіки; більш ефективна соціалізація в групі, в індивідуальному консультуванні в парі (у сімейних консультаціях); можливість використання для роботи з клієнтами різного віку і з різними рівнями розвитку; можливість «обійти» раціональну частину мислення та отримати доступ до ресурсів несвідомого; доступність, зручність та економічність у використанні; створення діалогу між внутрішнім та зовнішнім, забезпечення гнучкості та глибини отриманої інформації; активізація роботи правої півкулі, за яку відповідає інтуїція та творчий підхід до життя, «запуск» різноманітних асоціацій, фантазія, і творча спонтанна діяльність, яка призводить до несподіваних прозрінь карти / зображення допомагають нам виражати, формулювати та конкретизувати події [18]. МАК створюють безпечний контекст для пошуку і моделювання рішень, запуск внутрішніх процесів самовилікування та пошук свого унікального виходу з кризової життєвої ситуації.

І якщо існує доволі багато спеціалізованих колод для роботи з темою грошей («Грошова колода», «Я і гроші», «Гроші», «Алхімія грошей», «Установки: Гроші», «Жінка і гроші», «Послання Грошей», «Грошовий потік», «Гроші говорять», «Горшечок золота» тощо), то аналогічних колод

для роботи з темою володіння немає. Певною мірою це дає простір терапевту самостійно підбирати карти, залежно від запиту. Наприклад, для прояснення актуальної ситуації можна використовувати універсальні колоди (наприклад, ОН, Dixit), для опрацювання образу себе, інших та об'єкту власності у стосунках власності можна використовувати і портретні колоди (наприклад, «Образ жінки», «Образ чоловіка», «Портрети», «Persona» тощо), для роботи з емоційними переживаннями щодо володіння можна також використовувати карти емоцій та почуттів (наприклад, «Емоції»), для відпрацювання деструктивних патернів власницької поведінки («Зі скрині минулого»), для пошуку ресурсу і конструювання майбутнього вирішення ситуації рекомендується використовувати ресурсні колоди (наприклад, «Источник (Джерело)», «Могена», «Вона», «Вікна і двері» тощо).

При побудові алгоритму аналізу запита клієнта, ми можемо спиратися на три види рефлексії, сконструйовані за часовим принципом: актуальна рефлексія (тобто, що відбувається зараз, що я роблю, де я знаходжуся, навіщо і як я це роблю); ретроспективна рефлексія (що я відбувалося в минулому, що я робив, і чому саме так, як я міг би поліпшити свої дії чи стан); проспективна рефлексія (як я діятиму в майбутньому, який у мене план, які цілі я ставлю, чому це дійсно важливо для мене; до яких результатів це може призвести) [4].

Також в роботі з метою осмислення досвіду клієнта щодо стосунків власності ми можемо послуговуватися моделлю аналізу 3W, як запропонував Террі Бортон: What? (Що відбувається?); So What? (Так що ж це означає для мене?); Now What? (І що тепер? Що далі?). Запропонована модель є доволі простою у використанні, але разом з тим інформативною і дає змогу

проаналізувати будь-який запит клієнта [6].

Однак далеко не завжди процес консультування і усвідомлення іде легко і прямолінійно. На певних етапах можуть початися складнощі. Наприклад, один з варіантів, коли клієнт застрягає на одному з етапів циклу осмислення, наприклад фокусується тільки на тому, що відбувається, але абсолютно ігнорує своє особисте ставлення до того чи не може вибудувати перспективу розвитку подій. Або, навпаки, занадто прагне діяти, абсолютно не розібравшись у тому, що відбувається. Другий складний випадок – клієнт недостатньо ретельно і глибоко занурюється у кожну з частин осмислення. Воно відбувається поверхово. Клієнт бачить тільки негативне для себе в тому, що відбувається, але не помічає позитивного. Тому надзвичайно важливо, по-перше, доводити цикл осмислення до кінця, а по-друге, бути уважними на кожному з етапів осмислення.

Проаналізуємо техніки, які можна використовувати для роботи зі стосунками власності. Безумовно ми не претендуємо на вичерпність запропонованих технік, проте вони дають змогу окреслити основні алгоритми роботи з темою власності.

Техніка: «Власність і батьківські настанови». Визначаємо запит клієнта. Якщо він пов'язаний з володінням, то уточнюємо, про який об'єкт власності йтиме мова.

-Які настанови давали батьки (старше покоління) щодо цього об'єкту власності чи таких стосунків власності? (універсальні колоди або «Зі скрині минулого»)

- Що ви відчуваєте при цьому? (портретні колоди, колода «Емоції»)

- Як себе відчуває ваша внутрішня дитина?

- Що б вихотіли змінити? (універсальні або ресурсні карти)

- Як я себе буду відчувати, якщо ситуація зміниться? Як почуватиме себе моя внутрішня дитина? (універсальні або ресурсні карти)

Техніка «Стосунки з власністю»:

В роботі зі стосунками з об'єктом власності можна використовувати колоду «Портрети» або будь-яку іншу портретну колоду. Клієнту пропонується всліпу вибрати 2 картки, одна з яких символізує особистість клієнта, а інша – сам об'єкт власності. Так само всліпу розташувати певним чином в просторі. Якась карта опиниться вище, якась нижче, а можливо на одному рівні. Якась лівіше, а якась правіше. Потім клієнт відкриває і описує першу карту, як витягнув з колоди, потім другу. Клієнт описує, що відчуває перша особа, яка вона, чого їй хочеться і т.д. Потім аналогічно описує другу, яка символізує сам об'єкт власності. Аналізує, наскільки такі стосунки його задовольняють, чи хочеться щось змінити, доповнити, прибрати.

Орієнтовні питання для обговорення:

- як ви ставитесь до об'єкта власності, які переживання, думки він викликає?
- як об'єкт власності ставиться до вас?
- що доброго вам приносить цей об'єкт власності, які ваші очікування?
- що поганого може принести цей об'єкт власності?
- які емоції Ви будете відчувати, якщо у вас буде цей об'єкт власності?
- які емоції Ви будете відчувати, якщо у вас не буде цього об'єкту власності?

Якщо є потреба можна запропонувати клієнту обрати іншу карту, яка символізує об'єкт власності, тільки тепер бажаний. І знову аналізується за аналогією. Далі може розвиватися робота за запитом. Можна

використовувати ресурсні колоди (наприклад, «Источник / Джерело») для визначення ресурсів, яких не вистачає для бажаного результату, або «Що мені потрібно, щоб отримати бажане?».

По завершенню кожної техніки обговорюємо вцілому картину, що склалася. Клієнт робить висновки. Часто на цьому етапі виникають нові думки, асоціації, висновки, що приводить до нового бачення ситуації і майбутнього розвитку подій. На завершення аналізу карт можа запропонувати клієнту дістати карту з метафоричними висловами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проективні методи є ефективним інструментом в роботі психолога і психотерапевта з таким часто неусвідомлюваними запитами, як власність і прагнення володіння. Тема власності у своїх проявах є доволі широкому і різновекторною, тож робота психолога будуватиметься кожного разу індивідуально залежно від запиту клієнта. Представлено кілька ключових алгоритмів опрацювання запитів на тему володіння.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці інших проективних методів у роботі психолога з темою власності і на їхній основі створення програми формування відповідального володіння.

Список використаних джерел:

1. Бурменко Т. Д., Карнышев А. Д. Собственность: психолого-экономический анализ. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2003.
2. Горобченко А., Евменчик М. Уникальные колоды метафорических ассоциативных карт. *Адукатар*. 2010. № 2 (18). С. 33–36.
3. Губеладзе І. Г. Соціальні практики володіння як простір реалізації почуття власності. *Наукові студії із соціальної та політичної*

психології. 2020. № 46 (49), С. 242-250.

DOI: [10.33120/ssj.vi46\(49\).173](https://doi.org/10.33120/ssj.vi46(49).173).

4. Карпов А. В., Скитяева И. М. Психология рефлексии. Ярославль: Аверс Пресс, 2002. 303 с.

5. Пайпс Р. Собственность и свобода. М.: Московская школа политических исследований, 2008.

6. Попова Г.В., Милорадова Н.Э. Метафорические ассоциативные карты как инструмент психологического консультирования. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Вип.50. Х.: ХНПУ, 2015. С. 167-177.

7. Туркова Д.М. Метафоричні асоціативні карти як візуально-нарративний стимул для психолінгвістичного аналізу діалогу з тілесним Я. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2020. №3. С. 63-71. DOI: [10.32999/ksu2312-3206/2020-3-8](https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2020-3-8)

8. Фабричева, М. Метафоричні карти, як можливість читати несвідоме. Методична книга-посібник. К.: Центр ресурсного розвитку «М-Арт», 2014. 100 с.

9. Хазратова Н. Психологічна природа почуття власності. *Соціальна психологія*, 2009. №5, С. 103–110.

10. Хазратова Н.В., Луценко М.Ю. Потреба у власності як соціально-психологічний феномен. *Психологія особистості*. 2011. Вип.3. С. 113-121.

11. Юнг К.-Г. Подход к бессознательному. Архетип и символ. М., Ренессанс, 1991. 65 с.

12. Fischer E.D. Two analogy strategies: the cases of mind metaphors and introspection. *Connection Science*. 2017. №30(2), P. 1-33. DOI:[10.1080/09540091.2017.1350937](https://doi.org/10.1080/09540091.2017.1350937)

13. Karnieli-Miller O., Nissim G., Goldberg, M. It's in the Cards. *Qualitative Health Research*, 2016. №27(1), P.138–151. DOI:[10.1177/1049732315609897](https://doi.org/10.1177/1049732315609897)

14. Logler N., Yoo D. Metaphor Cards: A How-to-Guide for Making and Using a Generative Metaphorical Design

Toolkit. 2018.

DOI: [10.1145/3196709.3196811](https://doi.org/10.1145/3196709.3196811)

15. Noguti V., Bokeyar A.L. Who am I? The relationship between self-concept uncertainty and materialism. *International Journal of Psychology*. 2014. Vol.49. No.5, P. 323-333. DOI: [10.1002/ijop.12031](https://doi.org/10.1002/ijop.12031)

16. Ozdemir N.K. A creative method for career supervision: Therapeutic associative cards. *Australian Journal of Career Development*. 2020. Vol. 29(2), P. 144–150. DOI: [10.1177/1038416220927795](https://doi.org/10.1177/1038416220927795)

17. Peck J., Shu S. B. Psychological Ownership and Consumer Behavior. *Springer International Publishing*. 2018. 263 pp. DOI: [10.1007/978-3-319-77158-8](https://doi.org/10.1007/978-3-319-77158-8)

18. Shebanova V. Metaphoric Associative Cards in the Work of a Psychologist. *Проблеми сучасної психології*. 2020. P. 289-307. DOI:[10.32626/2227-6246.2020-50.289-307](https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-50.289-307)

References:

1. Burmenko, T. D., Karnyshev, A.D. (2003). *Sobstvennost: Psykholoho-Ekonomicheskij Analiz* [Ownership: Psycho-Economic Analysis]. Irkutsk. [in Russian]

2. Fabricheva, M. (2014). *Metaforichni karti jak mozhlivist' chitati nesvidome. Metodichna kniga-posibnik* [Metaphorical maps as an opportunity to read the unconscious. Methodical book-manual]. 100. [in Ukrainian]

3. Fischer, E.D. (2017). Two analogy strategies: the cases of mind metaphors and introspection. *Connection Science*. 30(2), 1-33. DOI:[10.1080/09540091.2017.1350937](https://doi.org/10.1080/09540091.2017.1350937)

4. Gorobchenko, A. & Yevmenchyk, M. (2010). Unikal'nyie kolody metaforicheskikh asotsiativnykh kart [Unic Sets of Metaphoric Associative Cards]. *Adukatar*. 2 (18). 33-36. [in Russian]

5. Hubeladze, I.H. (2020). *Sotsial'ni praktyky volodinnya yak prostir*

realizatsiyi pochuttya vlasnosti [Social practices of possession as a space for sense of ownership implementation]. *Naukovi studiyi iz sotsial'noyi ta politychnoyi psykholohiyi* [Scientific Studios on Social and Political Psychology], 46 (49), 242-250. DOI: 10.33120/ssj.vi46(49).173 [in Ukrainian]

6. Jung, K.-G. (1991). Podhod k bessoznatel'nomu [Approach to the uncousness]. *Arhetip i simvol* [Archetype andsymbol]. M.: Rennsans. [in Russian]

7. Karnieli-Miller, O., Nissim, G., & Goldberg, M. (2016). It's in the Cards. *Qualitative Health Research*, 27(1), 138–151. doi:10.1177/1049732315609897

8. Karpov, A. V., Skityayeva, I.M. (2002). Psikhologiya refleksii [Reflection Psychology]. Yaroslavl' : Avers Press, 303. [in Russian]

9. Khazratova, N. (2009). Psykholohichna Pryroda Pochuttya Vlasnosti [Psychological Nature of Sense of Ownership]. *Sotsialna Psykholohiya* [Social Psychology], 5, 103-110. [in Ukrainian]

10. Khazratova, N., Lutsenko M. (2011). Potreba u Vlasnosti yak Sotsialno-Psykholohichnyy Fenomen [Need for a Property as a Social and Psychological Phenomenon]. *Psykhologiyao sobystosti* [Psychology of Personality]. Vp.3.113-121.[in Ukrainian]

11. Logler, N., Yoo, D. (2018). Metaphor Cards: A How-to-Guide for Making and Using a Generative Metaphorical Design Toolkit. DOI: 10.1145/3196709.3196811

12. Noguti, V. & Bokeyar, A.L. (2014). Who am I? The relationship between self-concept uncertainty and materialism. *International Journal of Psychology*. Vol.49. No.5, 323-333. DOI: 10.1002/ijop.12031

13. Ozdemir, N.K. (2020). A creative method for career supervision: Therapeutic associative cards. *Australian Journal of Career Development*. Vol. 29(2), 144–150. DOI: 10.1177/1038416220927795

14. Peck, J., Shu, S. B. (2018). Psychological Ownership and Consumer Behavior. *Springer International Publishing*. 263-267. DOI: 10.1007/978-3-319-77158-8

15. Pipes R. (2008). *Sobstvennost i Svoboda* [Ownership and Freedom]. M.: Moscow School of Political Studies. (in Russian)

16. Popova G.V., Miloradova N.Je. Metaforicheskie asociativnye karty kak instrument psihologicheskogo konsul'tirovanija [Metaphorical associative cards as a tool for psychological counseling]. *Visnik HNPU imeni G.S. Skovorodi. Psihologija* [Bulletin of KhNPU named after G.Skovoroda. Psychology]. Vip.50. H.: HNPU, 2015. S. 167-177. [in Russian]

17. Shebanova, V. (2020). Metaphoric Associative Cards in the Work of a Psychologist. *Проблеми сучасної психології* [Problems of current psychology]. 289-307. DOI:10.32626/2227-6246.2020-50.289-307

18. Turkova D.M. (2020). Metaforychni asotsiatyvni karty yak visual'no-naratyvnyy stymul dlya psykholinhvistychnoho analizu dialohu z tilesnym YA [Metaphorical associative maps as a visual-narrative stimulus for psycholinguistic analysis of dialogue with the bodily Self]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Psykholohichni nauky* [Scietiific Bulletin of Kherson State University. Psychological Sciences]. 3. 63-71. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2020-3-8 [in Ukrainian]

USE OF METAPHORIC ASSOCIATIVE CARDS FOR WORKING WITH OWNERSHIP RELATIONS

Hubeladze I. H.

Abstract. *The paper deals with the understanding of property relations, a sense of ownership, and the need for property. Ownership relations are presented as a wide range of interactions with or around property, which is based on three interrelated elements: the owner, the target of ownership, and others (potential owners or those who must recognize the legitimacy of psychological possession). Ownership relations, as well as a very sense of ownership, on the one hand is often unconscious, background, and on the other - an ambiguous attitude on the part of society, which encourages people to hide their feelings about a target of ownership. Therefore, to work with such queries, it is best to use, especially in the initial stages, projective methods, including metaphorical associative cards. The aim of the article is to substantiate the practical techniques and means of the psychologists' work with property relations, attitude towards property and feeling a sense of ownership with metaphorical associative cards as a tool for diagnosing and correcting client behavior and feelings about property relations. Methods. To achieve the goal of the study, the methods of analysis, synthesis and comparison are used to understand the general algorithm of work with the topic of psychological ownership and in general the principles and techniques of working with MAC, as well as the descriptive method. The main demands that can be caused by ownership relations are jealousy, envy, pathological accumulation, waste, excessive frugality, greed, feelings of loss of property, inability to own, irresponsibility, and so on. The possibility of using metaphorical associative cards as a projective method for diagnostic and correctional-therapeutic work of a psychologist with property relations is substantiated. The advantages of metaphorical associative cards for working with such type of queries are shown. The basic algorithms of request processing are described, as well as the techniques "Relationship with the target of ownership", "Ownership and parental guidelines" are presented. It has been shown that projective methods are an effective tool in the work of a psychologist and psychotherapist with such often unconscious issues as ownership and the desire for possession.*

Key words: *attitudes towards ownership, a sense of ownership, metaphorical associative cards, projective method, reflection*